

Viziók

Szirmai Károly

GYÁSZMENET

Egy kitisztult februárvégi délután tűntek föl az ablakunkba látszó, végtelenbe kanyargó országúton. Azon az úton, melyen sok évvel ezelőtt otthonukból kivert telepések ezreit láttam magas, fekete ruhás papjukkal baktatni, csordaként terelve a bizonytalanságba. Azon az úton, melyen pár esztendővel később német menekülők véget-nem-érő kocsisora vonult feket-esős éjszakákon gyászosan, erőtlenséggel pisllakoló szélfogós lámpáikkal. Azon az úton, melyen pár hétre rá bori rézbányából visszaindított, holtfáradtra csigázott zsidók rongyserege vánszorgott, bukdácsolt zordon porkolábjaitól hajszólván. Azon az úton, melyen diadalmas seregek fölbomlott tömegei áradtak vissza heteken át robogó gépkocsikon, száguldó teherautókon — nyugatra.

Egy kitisztult februárvégi délután tűnt föl ugyanazon az úton. Nyugat felől jöttek lassan, különös fájdalmas zenekísérettel. A mélyen lehangoló gyászzene fölöttük, köröttük lebegett, s visszatérő komor vezerszólamával át- meg átfonta a hosszú, szürkecsuhás gyászoszlop ünnepélyes vonulását. A menetben, mely csupa szürkecsuhás, szürkefőveges férfiből állott, mindenki egyszerre emelte térdét, s tette le lábát a keményre fagyott országútra. A különös emberek előreszegezett tekintettel, szótlansággal baktattak a gyászos zene hangjaitól kísérvé. Középen hatan egy hosszú, ezüstszürke takaróval leterített koporsót vittek vállukon. S csak mentek, haladtak némán, előremeredt, mozdulatlan tekintettel, mint akiket végzetük arra ítelt, hogy szürkeszoknyás csuhájukban, térdüket egyszerre emelve, egyenesítve, így baktassanak az idők végezetéig.

A láthatatlan zenekar pedig szölt tovább, pihenés nélkül, mindig ugyanazt a különös fájdalmas vezérszólammal átfont gyászzenét ismételve, valósággal kényszerítve őket, hogy hangjai ütemére lépkedjenek.

Már elhaladtak előttünk, a nyugati ég peremén máglyatűzben roskadozott a nap, de én még mindig magam előtt láttam őket vonulni, ugyanazzal az előremeredt tekintettel, középpütt a vállukon vitt ezüsttakarós koporsóval, csak mintha az út egy cseppet fölmelegedett, fölkanyarodott volna rézsút a levegőbe. Úgy mentek, haladtak tovább, az egyre halkabbá váló gyászzenétől kísérve, míg el nem nyelte őket az éjszaka sötéten tátongó kapuja. De a különös fájdalmas hangokat egy ideig még azután is hallottam, mint hallom néha mostanában is, ha a rám szakadó éjszaka magányában megkörnyékező a mind jobban közeledő elmúlás.

ÁLOM

Hogy miért rohantunk, arra már nem emlékszem. Csak apám rohant elől, én meg utána. Ő nem lehetett több negyvenöt évesnél, én tizenhat. Ő izmos volt, keménykötésű, ereje teljében, én magasranyúlt, hajlékony, akár a mogyoróvessző. Csak álomban törheti át magát az ember oly könnyen tüskön-bokron, ahogy mi tettük. Akár hegyek állták utunkat, akár mélységberántó, agyagos szakadékok. Játzva csúsztunk le rajtuk, csak úgy zuhogott utánunk a sok törmelék. Ha olykor mégis megtorpantam, elég volt, ha apám kezét nyújtotta. Ilyenkor félelem nélkül vettem magamat utána.

A hegyeket magunk mögött hagyva, egy hepehupás, fehéragyagos területre értünk. A kopár, kiégett talajt vizsgálgatva, lassítottam, úgyhogy vagy negyven lépéssel elmaradtam apám mögött. Amikor fölpillantottam, meglepődtem, hogy áll és beszélget egy hétévesnek látszó fiúval, akinek előbb híre, se hanva sem volt.

Hogy miről beszélgettek, nem hallottam, de nem is figyeltem oda. Bántott, hogy apámnak dolga lehet az idegen fiúval, s hogy ő, aki oly ritkán mutatta ki szeretetét, gyöngéden rátette kezét a fiú karjára. Ezért, közelebb érve, türelmetlenül kiáltottam oda:

— Gyerünk, apám!

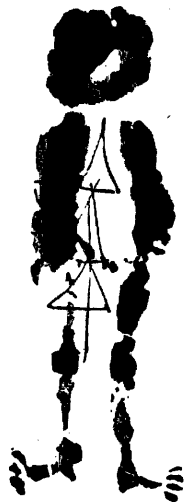
Hangomra felém fordult, s eleresztette a fiú karját. Az, mint aki el akar menni, néhány lépést tett előre. Ebben a pillanatban teste elkezdett foszlani, árnyszerű alakot ölteni. Ahogy lassan távolodott, már át lehetett rajta

látni, utóbb csak körvonalai lengtek, ingadoztak, majd azok is eltűntek, ellevegősödtek, s csupáncsak sejteni lehetett, hogy hol állt az előbb.

Apám ekkor fáradtan és szemrehányóan nézett reám.

— Miért zavartad el? — mondta. — Bátyád volt, kit hétéves kora óta nem láttam, amikor meghalt.

Szégyenkezve hajtottam le fejemet, hogy irigy voltam szegényre, aki oly régóta kóborol egymagában, szeretet nélkül, az örök szürkület országútján.

A FEKETE KUTYA

Ha puha fekete kárpitjaival leereszkedik az éjszaka, s a gyéren lakott táj kocsonyás csendbe süpped vagy száguldó szelek dúlt csataterévé válik, ő kidugja nagy, bozontos, fekete fejét szalmatőrekes, széljárta ládájából, s hosszú, seprős, fekete farkát zászlóként fölcsapva, nekivág éjszakai barangolásainak. Mert az a sorsa, hogy mialatt mások álomba fúrják fejüket, ő éberén virrasszon, őrködjék, figyelmeztessen, s ezt az éjszaka sivatagában messzire hallatszó ugatásával tudtára adja az álomba zuhant, süket világnak. Mindegy, hogy milyen az idő, hó szállong, pillézik-e vagy vékonyát jégkorbácsos fergeteg veri, vágja-e, ő csak megy, baktat tovább, orrát szimatolón kapkodva, szaglászva — figyelve, előrekémlelve. Vagy ott áll, ahol a messziről érkező utak összefutnak, egymásbaölelkeznek, s nagy, bozontos fejét fölkapva, távolba hallatszó mély öblös hangján hosszan belebeugat a gomolygó éjszakába. (Bizonyára évezredekkel előbb élt kutyaőseit utánozva, akik így hívták, szólóngatták egymást csonttá fagyott éjszakákon az irdatlan rengetegben.) Ott áll mozdulatlanul, mint komor, fekete kőből kibaltázott szobra önmagának, megértő testvérválaszt várva és lesve valahonnan a pusztaságból, ahol álomsapkát húzva, az utolsó fénypillák is lehunyták szemüket. Ott áll percekig, figyelve a messzeségbe, azután bozontos farkát fölcsapva, újra előlről kezdi. Ám hiába száll tova panaszos ugatása, nem hallja, nem akarja hallani senki — s vágyva-vágyott testvérválaszt se jó a pusztaságból. Csak áll tovább, morcosan, rosszkedvűen, azután bosszúsán megrugdálja a lábatlankodó hógöröngyöket, és tovább indul

éjszakai barangolásaira. Félórával később fájdalmas ugatása már a puszták távolából hangzik. Hajnal felé ismét visszatér a keresztútra, s mielőtt a virradat opálosra festené a keleti ég alját, belefáradva a reménytelen éjszakai ugatásba, visszabaktat szalmatörekes vackára, s bozontos fejét behúzva, nyugtalan álomba merül.

Ne zavard, ne nézz be hozzá ilyenkor, ne mulass közönyverte, lompos nyomorúságán, mert napközben haragos, hirtelen, odakapó, kiszámíthatatlan — s megfélelkező — egyszer fájdalmasan beléd mar.

Illusztrálta: Dobó Tihamér

